

Bestuursverslag NOWHERE 2022

Nowhere heeft de coronajaren 2020 en 2021 gebruikt voor een vernieuwingsoperatie die raakte aan bijna alle onderdelen van de bedrijfsvoering. In de laatste maanden van 2021, tot aan de lockdown in december, kregen we al een kort doorkijkje naar de nieuwe mogelijkheden. Niettemin moest 2022 het jaar van de waarheid worden. Zou de vernieuwing – van gebouw, programma, team en online-omgeving – de impuls en de impact hebben die wij voor ogen hadden?

De resultaten overtroffen onze verwachtingen. In 2022 maakte 2.322 jonge makers een nieuw account aan in onze online omgeving, ontvingen onze programma's bijna 21.000 bezoeken in plaats van de geprognosticeerde 8.780 en werden onze studio's 3.917 uren geboekt door jonge makers via ons nieuwe online systeem. Nowhere groeide niet alleen in kwantitatieve, maar ook in kwalitatieve zin.

Zo introduceerde Poetry Circle het verdiepende Full Circle-traject voor professionaliserende makers. In samenwerking met de Schuur uit Haarlem werd een nieuwe Circle voorbereid. Daarnaast speelden de producties 'Alstublieft, Zawadi' van Danielle Zawadi en 'Het is niet nieuw' van Geoffrey van der Ven, zagen we alumnus Amara van der Elst optreden op het 5 mei-concert aan de Amstel en Karim Elouta zijn debuut maken met zijn indringende dichtbundel 'El Ghorba'.

Het Nowhere-programmateam startte het Maker in Huis-programma waarbij vijf makers advies, coaching en studioruimte krijgen om te werken aan een eigen project. Voorstellingen uit dit traject speelden behalve op het eigen Maker in Huis Festival o.a op Fringe Festival, Festival Cement en bij Frascati. Daarnaast introduceerde Nowhere een maandelijkse open avond voor workshopdeelnemers en makers uit ons netwerk; 'Nowhere Presents'. Deze avond groeide uit tot een steevast goedbezochte, gemêleerde avond waar naar elkaars werk gekeken wordt en er samen gegeten wordt. Ook een nieuw programma was 'Nowhere Invites', waarbij artistieke collectieven in 2022 uitgenodigd werden om het Nowhere-gebouw tijdelijk over te nemen. De eerste editie samen met kledingmerk La Fam, kunstplatform The Platform en podcastmakers Kledingcast, was meteen raak met panelgesprekken, dj's, theateroptredens, zangsessies, kledingmarkten, kappers, teknaars, etc. Met 700 bezoekers en 450 verkochte kaarten was het één van de grootste evenementen in Productiehuis Nowhere ooit.

Als we het hebben over de kwalitatieve groei, noemen we ook graag de één-op-één professionaliseringstrajecten. Deze vrij jonge ontwikkelingstak breidt zich jaarlijks verder uit. Naast de al genoemde nieuwe programmaonderdelen Full Circle en Maker in Huis begeleidden wij vijf Brabantse schrijvers in het professionaliseringstraject Wolk II. Verder begeleidden we twee makers bij het schrijven van een theatertekst in het #NieuweStukken-traject van Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds. Dat de langdurige maak- en ontwikkelingstrajecten impact sorteren, is goed te zien bij de ontwikkeling van Roziena Salihu. Zij had een reading van haar eerste theaterstuk door Orkater, in de grote zaal van Bellevue, kreeg een opdracht voor een volgende theatertekst voor Orkater en tekende voor het schrijven van haar debuutroman bij Uitgeverij De Harmonie.

De grote sprong voorwaarts van Productiehuis Nowhere is een direct gevolg van de vernieuwingsoperatie die we vanaf de start van de coronapandemie hebben ingezet. Het bleek dat jonge mensen sinds het opheffen van de coronabeperkingen grote behoefte hebben om hun wereld en perspectief te vergroten. In 2022 ontstond zo dit unieke momentum waar onze doelgroep, ons programma, ons gebouw en ons team tegelijkertijd op aanstekelijke wijze 'open' en 'aan' stonden.

Tegen de achtergrond van alle nieuwe ontwikkelingen en de dynamiek binnen Nowhere werden we geconfronteerd met onvoorziene omstandigheden. De hoge inflatie en de hiermee gepaard gaande stijging van onze materiele lasten maakten het financieel een moeilijk jaar. Ook omdat – overigens volkomen terecht – de Fair Pay-discussie binnen Nowhere zich verder ontwikkelde. Daarnaast leidde de verhoogde dynamiek ook tot een roep om uitbreiding van de teams, om de workload aan te kunnen. Hierbij komt ook nog dat we, door gebrek aan perspectief in coronatijd, pas veel later zijn gestart met de fondsenwerving voor projecten. Door deze combinatie van factoren hebben we 2022 financieel met een verlies moeten afsluiten. Niettemin hebben we ervoor kunnen zorgen dat onze flink gegroeide operatie in 2023 gedekt is, door een intensieve fondsenwerving in de tweede helft van 2022.

Exploitatie, reservepositie en eigen inkomsten

Sinds Nowhere in 2020 een nieuw administratiekantoor kreeg, is er gewerkt aan de stroomlijning van het administratieve proces en een betere aansluiting tussen begroting, administratie en jaarrekening. Hierdoor functioneert het financiële proces beter dan ooit, wat aansluit bij onze groeiende praktijk.

De totale **omzet** in 2022 bedroeg € 1.264.140,-. De totale **lasten** bedroegen € 1.282.829,-. Er is een **negatief exploitatieresultaat** van €19.609,-. Dit verlies wordt onttrokken aan de algemene reserve, die hiermee daalt van €116.967,- naar € 97.358,-. Er is € 8.500,- gedoteerd aan de voorzieningen voor het meerjarenonderhoudsplan. De algemene reserve bedraagt daarmee 7,7% van de omzet, wat lager is dan het streefbedrag van omstreeks 10% van de omzet.

Baten

De totale **omzet** bedroeg in 2022 €1.264.140,-. Ten opzichte van de omzet in 2021 (€ 1.078.434,-) is dat een stijging van € 185.706,- (+17%). Ten opzichte van deze begroting valt de omzet €112.631,- (+10%) hoger uit.

De stijging van de omzet **ten opzichte van 2021**, bestaat uit:

1. hogere opbrengsten van zo'n €113.360,-;
2. hogere bijdragen uit subsidies van €72.346,-.

De hogere *opbrengsten* (+€113.360,-) komen deels door een stijging van de publieksinkomsten met €39.943,-, waarvan €18.314,- door hogere inkomsten uit uitkoop en €21.267,- meer

inkomsten uit contributies en kaartverkoop. Dit komt voor een belangrijk deel doordat corona geen beperkingen meer gaf in 2022, maar ook door nieuwe podiumprogramma's bij Nowhere.

Daarnaast vielen de overige inkomsten € 40.821,- hoger uit. Dit komt onder andere doordat we na het terugdringen van COVID-19 weer meer scholenprojecten konden doen, waardoor de inkomsten uit educatie stegen met €13.594,- naar €42.817. Daarnaast steeg de verhuur van onze studio's met €17.306,- naar €53.243,-. Daarnaast hadden we ongeveer €13.000 hogere partnerbijdragen in natura van uit het project WOLK II – hiertegenover zijn in natura lasten gekapitaliseerd in onze realisatie. De indirecte inkomsten stegen door de detachering van medewerkers en de doorberekening van onkosten aan huurders van ons pand. De inkomsten uit private fondsen stegen met €7.759 naar €57.759.

De hogere omzet uit *subsidies* ten opzichte van 2021, kwam vooral doordat het meerjarenproject WOLK 2021-2022 merendeels in 2022 werd uitgevoerd, hetgeen €51.783,- meer inkomsten opleverde van de Provincie Noord-Brabant (totaal €90.783,-). Daarnaast ontvingen we de vierde COVID-19-subsidie van het Rijk vanuit Letterenfonds á €49.600,-. Ook waren er nog COVID-19-gelden uit eerdere jaren die we hadden gereserveerd voor 2022. Dit kwam goed van pas met de hoge inflatie, de gestegen personeelslasten en het uitblijven van incidentele projectsubsidies, doordat we deze nog niet hebben aangevraagd in de schijnbaar uitzichtloze coronaperiode. Het gaat om €7.600,- uit 2020 (2^e tranche) en €6.900,- uit 2021 (3^e tranche) van Fonds voor Cultuurparticipatie, en om €6.000,- uit 2021 (3^e tranche) COVID-19-subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

De hogere omzet van **€ 112.631,- ten opzichte van de jaarbegroting**, is te verklaren door:

1. €34.725,- lagere opbrengsten dan geprognosticeerd;
2. €147.356,- hogere bijdragen uit subsidies dan voorzien.

De *opbrengsten* vielen zo'n €35.000,- lager uit dan begroot. Dit komt enerzijds doordat we veel minder private fondsen binnenhaalden (totaal €57.759,-) dan begroot (€132.003,-). De fondsenwerving voor 2022 te laat op gang, doordat we in de periode ervoor nog te maken hadden met corona en een gebrek aan duidelijk perspectief. De publieksinkomsten waren ongeveer zoals begroot. Maar de overige directe inkomsten vielen €17.629,- hoger uit, vooral doordat we ongeveer €10.000 hogere inkomsten hadden uit scholenprojecten dan begroot, en doordat we meer inkomsten hadden uit partnerbijdragen dan geprognosticeerd. De indirecte inkomsten stegen ten opzichte van de begroting met €26.384,-, door de detachering van medewerkers en de doorberekening van onkosten aan huurders van ons pand.

De *subsidiebijdragen* waren €147.356,- hoger dan begroot. Het vervolg van het in 2021 uitgevoerde pilotproject Cultuurcoaches was niet opgenomen in onze jaarbegroting 2022, omdat we nog geen uitslag hadden over het vervolg. Uiteindelijk kregen we een toezegging van €109.000,- per jaar tot en met 2024. Voor Cultuurcoaches werd van het AFK €78.100,- aan inkomsten meegenomen in 2022. Daarnaast kregen we een vierde en laatste COVID-19-subsidie die niet begroot was á €49.600,-.

Lasten

De totale **lasten** bedroegen in 2022 €1.282.829,-.

1. **Ten opzichte van 2021** stegen de lasten met €264.036,-. De beheerlasten stegen met €25.969,- en de activiteitenlasten met €238.067,-.
2. **Ten opzichte van de jaarbegroting** vielen de lasten €151.320,- hoger uit. De beheerslasten stegen met €76.165 en de activiteitenlasten met €75.154,-.

Beheerslasten Personeel

De personele beheerlasten (€ 241.244,-)

- Stegen ten opzichte van 2021 met €9.692,-.
- Stegen ten opzichte van de begroting met €33.053,-.

De toename van de personele beheerlasten **ten opzichte van de begroting** is vooral te verklaren doordat in alle jaarbegrotingen tot nu toe de overige personeelskosten zoals reiskosten, telefoonkosten en lunch niet werden meegenomen. Deze lasten stegen bovendien doordat we nu meer personeel hebben die in andere steden woont en dus een hogere reiskostenvergoeding krijgt. Deze kosten zijn wel begroot in 2023. **De stijging ten opzichten van 2020** is te verklaren door het stijgen van lonen en het iets uitbreiden van het team.

Beheerslasten Materieel

De materiële beheerlasten (€241.244,-);

- Stegen ten opzichte van 2021 met €16.277,-.
- Stegen ten opzichte van de jaarbegroting met €43.112,-.

Ten opzichte van 2021 stegen vooral de huisvestingslasten, door gestegen kosten van schoonmaak, vuilafvoer en energie. Ook stegen de afschrijvingen, vanwege de investeringen in gebouw en inventaris in de afgelopen twee jaar.

Ten opzichte van de begroting stegen vooral de huisvestingslasten (+€25.958,-) en de bureaunkosten (+€29.645,-). De huisvestingslasten vielen tegen door de inflatie, wat ook het verschil met 2021 verklaart. De hogere bureaulasten komen vooral doordat we in 2021 een CRM-systeem lieten bouwen, dat niet goed bleek te functioneren en dat in 2022 opnieuw gebouwd moest worden. Ook moest onze server vervangen worden. Daarnaast was onze jaarbegroting nog te veel gebaseerd op de meerjarenbegroting en niet genoeg op de actualiteit. Vanaf 2023 zijn we daarom bij het maken van de jaarbegroting meer gaan kijken naar de uitgaven van het afgelopen jaar. We kunnen niet langer uitgaan van een meerjarenbegroting die we een paar jaar geleden gemaakt hebben, omdat door inflatie en fair pay de lasten over de hele linie zijn gestegen en Nowhere is gegroeid.

Ten opzichte van de A-bisbegroting steeg onze exploitatie in 2022 met 37% (van €937.670,- naar €1.282.829,-). Onze beheerslasten stegen in dat jaar met 28% (van €312.938,- naar €399.729,-) ten opzichte van onze meerjarenbegroting.

Activiteitenlasten Personeel

De personele activiteitenlasten;

- Stegen ten opzichte van 2021 met €190.805,-.
- Vielen €58.089,- hoger uit dan de jaarbegroting.

De stijging **ten opzichte van 2021** komt in kleine mate door verdere invoering van fair pay, maar voor het leeuwendeel doordat we eindelijk corona achter ons konden laten en een enorme groei in programma hebben doorgemaakt. Hierdoor stegen de lasten van onze workshopmasters en coaches – de grootste groep freelancers – alleen al met €119.084,- (van €158.244,- in 2021) naar €277.328,- in 2022.

Daarnaast groeide ons team flink in 2021 én 2022. Zo werd er in de loop van 2021 een programmaleider voor het Nowhere-programma en een content maker voor social media aangetrokken. Deze twee werknemers draaiden in 2022 voor het eerst het hele jaar mee en kostten in 2022 dus ook meer. In 2022 kwamen daar twee extra producenten bij, één bij Nowhere en één bij Poetry Circle. In totaal steeg het aantal personeelsbestand van 6,57 fte begin 2021, naar 10,37 fte eind 2022. De loonsom binnen de personele activiteitenlasten steeg hierdoor met €76.475,- (van €244.894,- in 2021) naar €321.369,- in 2022.

Dat de personele activiteitenlasten €58.089,- hoger uitvielen **ten opzichte van de begroting**, komt hoofdzakelijk doordat we hebben ingezet op een groei van het programma en het aannemen van meer opdrachten in 2022. De kosten voor freelancers vielen €37.853 hoger uit dan begroot en kwam in totaal uit op €415.318,-. Twee derde van deze freelancers zijn workshopmasters. We hebben daarnaast op de groei van het programma geanticipeerd door het team uit te breiden, wat een zeer juiste keuze bleek te zijn. In het najaar namen we twee extra producenten aan, waardoor de kosten hiervoor (totaal €256.840,-) €16.462,- hoger uitvielen dan begroot.

Om het gegroeide team en het grotere programma ook in 2023 te kunnen financieren, hebben we ervoor gekozen om de € 50.000,- programmageld uit de voorziening op de balans, in te zetten in 2023.

Activiteitenlasten Materieel

De materiële activiteitenlasten á € 146.183-;

- Stegen ten opzichte van 2021 met €47.261,-.
- Waren €17.064,- hoger dan begroot.

De stijging **ten opzichte van 2021** ligt vooral aan het feit dat corona er in 2021 nog voor zorgde dat programma deels online plaatsvond of niet door kon gaan door lockdowns, terwijl we in 2022 weer vol op stoom kwamen. Hierdoor stegen allerlei activiteitenkosten. De post 'locatie' steeg bijvoorbeeld van €1.245 in 2021 naar €40.892, doordat het Poetry Circle-programma weer in het hele land op locatie kon plaatsvinden. Ook stegen de kosten voor catering (van €3.912,- naar €10.301,-), reiskosten (van €3.733,- naar €7.355,-), materiaalkosten (van €3.596,- naar €22.202,-) en overige uitvoeringskosten (van €3.531,- naar €25.812,-). De publiciteitskosten stegen van €5.046,- in 2021 naar €29.107,- in 2022.

Ten opzichte van de begroting vallen een aantal dingen op. De materiële voorbereidings- en uitvoeringslasten waren vrijwel geheel gelijk aan de begroting. Op detailniveau verschilt de realisatie van de begroting, zo werd er bijvoorbeeld meer uitgegeven aan catering en reiskosten en materiaalkosten, maar waren er minder 'overige uitvoeringslasten' dan begroot, wat er vooral op duidt dat de kosten nu preciezer zijn toebedeeld aan bepaalde posten.

Het verschil tussen de begroting en realisatie is geheel toe te schrijven aan een hogere uitgave (á €29.107,-) aan publiciteitslasten dan begroot (€12.950,-). Echter: dit komt omdat de publiciteitslasten deels waren begroot onder beheerslasten, maar uiteindelijk allemaal zijn geboekt onder de activiteitenlasten. Dit is logischer, aangezien het gaat om uitgaven die direct samenhangen met activiteiten. We hebben dit dan ook aangepast in de begroting van 2023.

Conclusie

Het percentage eigen inkomsten in 2022 was met 29% iets hoger dan in 2021 (24%), wat weer ietsje hoger was dan in 2020 (22%). In ons meerjarenplan streven we naar een eigeninkomstenpercentage van 35%. Als het gaat om private inkomsten kampten we in 2022 nog met de nasleep van corona. Voor 2023 zijn bijna alle aanvragen al gehonoreerd en hebben we aanvullende plannen om extra inkomsten te genereren. We verwachten dan ook dat we dit eigeninkomstenpercentage verder op kunnen schroeven.

Ondanks het feit dat het qua programma een zeer succesvol jaar was, sluiten we toch met een verlies van €19.609,- af, waardoor we interen op onze reserves. De grote vraag naar ons programma, de extra projecten die op ons pad komen, onze aandacht voor fair pay, de torenhoge inflatie en het gebrek aan private fondseninkomsten in 2022, hebben er allemaal voor gezorgd dat het financieel een heel pittig jaar was. De COVID-19-bijdrage van het Letterenfonds (€49.060,-) heeft ons dan ook voor grotere problemen behoed, waar we heel dankbaar voor zijn.

Gelukkig hebben wij nog een meerjarensubsidiebedrag van €50.000,- in een voorziening, die we in 2023 kunnen inzetten voor ons programma. Daarnaast ontvangen we geld uit het nationale herstellfonds en zijn we volop (en met succes) bezig met fondsenwerving. We zetten alles op alles om onze reserves komend jaar weer wat aan te vullen en verder te bouwen aan een stevig gefundeerd programma. Dat er een grote vraag is naar wat we doen moge duidelijk zijn. We hebben een groter, hechter en ambitieuzer team dan ooit. De organisatie is qua inrichting van de processen nog nooit zo op orde geweest. Het wordt aanpoten, maar we hebben volop plannen en bakken goede moed.

Exploitatie Poetry Circle Nowhere

De exploitatiebegroting van Poetry Circle bestaat uit 2 delen: één voor de meerjarensubsidie van Fonds voor Cultuurparticipatie en één voor de tweejarige subsidie van het Nederlands Letterenfonds. In beide exploitatiebegrotingen zijn andere kosten en projecten opgenomen – ze overlappen dus niet.

We maken eerst een vergelijking tussen het resultaat van 2022, de oorspronkelijk bij het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) ingediende meerjarenbegroting en de resultaten van vorig jaar (2021).

Vervolgens maken we een vergelijking tussen het resultaat van 2022, de bij Nederlands Letterenfonds ingediende tweejarige begroting en de resultaten van 2021.

Toelichting FCP-model exploitatierekening PCN

Baten

De **omzet** van Poetry Circle binnen de FCP-begroting bedroeg €348.831,-.

- Ze steeg met € 41.411,- ten opzichte van 2021 (€307.420,-).
- Ze was € 15.061,- hoger dan geprognosticeerd in de meerjarenbegroting 2021-2024.

Ten opzichte van 2021 stegen vooral de subsidies (+€47.224,-). Dit is voor €21.500,- toe te schrijven aan de coronasubsidies. Daarnaast hebben we dit jaar de eerder ontvangen loon- en prijscompensatie van het Fonds voor Cultuurparticipatie ingezet (€15.456,- uit 2020 en €8.500,- uit 2021) en kregen we dit jaar nog eens €3.000,- aan loon- en prijscompensatie van FCP.

Het verschil ten opzichte van de FCP-begroting komt deels door bovenstaande stijging aan coronasubsidies en (de inzet van) loon- en prijsbijstelling. Daarentegen vielen de eigen inkomsten (totaal €90.584) lager uit dan geprognosticeerd in de meerjarenbegroting (€123.770,-). Dit komt vooral door het uitblijven van inkomsten uit private fondsen. Zoals eerder genoemd kwam de fondsenwerving pas ná corona weer goed op gang, te laat om van te kunnen profiteren in 2022.

Lasten

De **uitgaven** van Poetry Circle Nowhere (€352.005,-);

- Stegen ten opzichte van 2021 met €80.283,-;
- Waren €18.235,- hoger dan begroot.

Ten opzichte van 2021 stegen de *beheerlasten* (in totaal €78.319) met €12.526, over de gehele linie, door gestegen lonen en de inflatie. De *activiteitenlasten* (in totaal 273.686,-) stegen met €67.757,-. Vergeleken met 2021 valt vooral op dat de personele activiteitenlasten sterk stegen, van €145.020 in 2021 naar €227.416,- in 2022, een stijging van 57%. Dit is te verklaren door een enorme toename en zelfs inhaalslag van activiteiten, die tijdens corona stillagen. Daarnaast werd er een extra producent aangenomen in het najaar. De materiële activiteitenlasten (in totaal €46.270) vielen € 14.639,- lager uit dan in 2021. Dit komt deels door een andere toerekening van locatiekosten van de lokale Poetry Circle's. Eerst werden al deze locatiekosten ten laste van het talentontwikkelingstraject geboekt, maar nu hebben we deze deels op Circle Sessions geboekt, wat feitelijk juist is. De Circle Sessions vallen buiten deze deelbegroting.

Ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021-2024 stegen de beheerslasten (in totaal €78.319) met €10.610,-, door gestegen lonen en inflatie. De *activiteitenlasten* (in totaal 273.686,-) zijn €7.625,- hoger dan de meerjarenbegroting. De personele activiteitenlasten vallen €22.555,- hoger uit, een verschil van 11%. Dit laat zien dat we in 2022 weer vol op stoom waren, en zelfs programma's hebben 'ingeaald' die tijdens corona stillagen. Ook groeide het team in het najaar, iets wat niet begroot was. De materiële activiteitenlasten (€46.270,-) daalden met €14.930,- ten opzichte van de meerjarenbegroting. Dit is deels te wijten aan de hierboven beschreven andere toerekening van locatiekosten, aan de Circle Sessions, die buiten deze deelbegroting vallen.

Resultaat

We komen uit op een negatief resultaat van -€3.174,-. Dit bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserves. De programmavoorziening die is gemaakt in 2021, blijft staan voor 2023. We verwachten in 2023 dit extra budget hard nodig te hebben om onze meerjarenplannen te kunnen volbrengen.

Extra steun

De extra COVID-19-steun staat apart vermeld in dit overzicht. In totaal is in dit FCP-exploitatiemodel €14.500 coronasubsidie van Fonds voor Cultuurparticipatie uit 2020 en 2021 ingezet en €7.000 coronasubsidie uit 2022, die we ontvingen vanuit het Letterenfonds. Deze coronasubsidies zijn ingezet om ons programma te kunnen realiseren, ondanks dalende inkomsten van private fondsen – wat een direct gevolg is van het gebrek aan perspectief in coronatijd.

Toelichting Letterenfonds-model exploitatierekening PCN

Baten

De totale **omzet** van Poetry Circle binnen de Letterenfonds-deelbegroting bedroeg €78.044,-.

- Dat is een stijging van €9.239,- ten opzichte van 2021.
- Dat is €17.016,- minder dan geprognosticeerd in de tweejarbegroting 2021-2022.

Ten opzichte van 2021 stegen vooral de publieksinkomsten (+€3.000,-) en de inkomsten uit subsidie (+€5.003,-).

Vergeleken met de begroting waren de publieksinkomsten €14.824,- lager dan begroot. Vooral de inkomsten uit coproducties vielen lager uit. De voorstelling in coproductie met Sites of Memory en 'Enter New Babylon' zijn wel uitgevoerd, maar niet gekapitaliseerd binnen onze begroting. We hebben een belangrijk aandeel gehad in de artistieke invulling van deze producties en het selecteren en de begeleiding van de artiesten. Hiervoor zijn geen barterfacturen over en weer gestuurd, terwijl deze wel opgenomen waren in de begroting.

Daarnaast waren er geen bijdragen van private fondsen (€20.000 minder dan begroot). We hadden in de begroting rekening gehouden met één grote productie in de twee jaar, waarvoor we aanvullende subsidies zouden werven. Maar (in eerste instantie) door corona ingegeven hebben we deze strategie gewijzigd, door in te zetten op meerdere kleine producties. Hiervoor zijn geen

gelden geworven. In plaats daarvan zijn ze gerealiseerd in coproductie met de artiesten en andere instellingen (Fringe, Sites of Memory, Stichting Constant, etc). Ook de spelers hebben hierin een belangrijke bijdrage geleverd door veel uren te investeren, die eveneens niet zijn gekapitaliseerd.

De Letterenfonds-subsidie viel door de coronasteun € 13.000,- hoger uit. De COVID-19-subsidie die we in 2022 van het Letterenfonds ontvingen (€49.600,-) hebben we organisatiebreed ingezet om het verlies aan private inkomsten n.a.v. corona op te vangen. Hiervan is €7.000,- geboekt binnen de Letterenfonds-deelbegroting. Daarnaast was er nog €6.000,- COVID-19-subsidie uit 2021 die we hebben ingezet in 2022.

De totale **lasten** van Poetry Circle binnen de Letterenfonds-deelbegroting bedroegen €82.720,-.

- Dat is een stijging van €23.663,- ten opzichte van 2021.
- Dit is €12.340,- lager dan begroot.

Ten opzichte van 2021 stegen vooral de activiteitenlasten (+55%). Dit is te verklaren doordat het Full Circle-programma pas in 2022 van start kon gaan, i.v.m. corona. Ook vonden de Circle Sessions weer live plaats, waardoor de kosten hiervan stegen.

Vergeleken met de begroting stegen de beheerlasten iets t.o.v. de begroting door inflatie en loonsverhogingen.

De activiteitenlasten waren € 12.340,- lager dan begroot. Er waren ruim 26 duizend kosten begroot voor één grote festivalvoorstelling, terwijl we meerdere kleine producties hebben gemaakt die niet volledig zijn gekapitaliseerd. Daar tegenover staat dat we meer geld hebben uitgegeven aan Full Circle en aan de Circle Sessions. Dit zijn deels uitgestelde kosten, die we in 2021 niet konden maken omdat veel dingen toen door corona op hun gat lagen.

Resultaat

We komen binnen deze deelbegroting uit op een negatief resultaat van -€4.676,-. Dit bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserves.

Bestuur, directie en Code Cultural Governance

Stichting NOWHERE wordt bestuurd volgens het bestuur-directie-model, zoals beschreven in de Code Cultural Governance. De stichting is sinds 1 augustus 2005 actief. Stichting Nowhere heeft een vijfköppig bestuur. In 2022 is als nieuw bestuurslid Hannah Sluis aangetreden. Hannah Sluis is gespecialiseerd in arbeidsrecht en werkt voor Loos & Boukema advocaten. Zij volgt de teruggetreden Martine Hoogendoorn op, die ook een arbeidsrechtachtergrond had. Het bestuur bestaat verder uit voorzitter Jan-Willem Huisman, penningmeester Roland de Jonge, en algemene bestuursleden Farnoosh Farnia en Ricardo Caïro. De directie van Nowhere wordt gevoerd door algemeen directeur Michel de Rooij en zakelijk leider Jona Dekker. Bestuur en directie bezitten gezamenlijk een zeer gevarieerde en relevante expertise op het gebied van cultureel ondernemerschap, governance, arbeidsrecht, media, organisatie,

jongerencultuur, podiumkunsten en diversiteit. De bestuursleden ondersteunen de NOWHERE-organisatie met raad en daad en zijn op hun expertise makkelijk aanspreekbaar en inzetbaar. De Code Cultural Governance is regelmatig een agendapunt op de bestuursvergaderingen. Ook de Code Culturele Diversiteit wordt in acht genomen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de aandacht voor de brede vormgeving van de programmering, die aansluit bij onze sterk diverse achterban. Diversiteit is altijd een punt van aandacht; voor de samenstelling van het bestuur, het vaste team van Nowhere en ook de betrokken workshopmasters. Daarnaast is diversiteit één van de criteria op basis waarvan we samenwerkingen aangaan.

Visie en Strategie Nowhere

Talentontwikkeling begint bij het ontdekken van je eigen creativiteit

Talentontwikkeling begint volgens Nowhere bij het ontdekken van je eigen creativiteit. Deze ontdekkingsreis kan beginnen bij deelname aan workshops die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren. Tijdens hun creatieve zoektocht stuiten jongeren vanzelf op vragen over hun identiteit, zoals 'Wie ben ik?' en 'Wie wil ik zijn?'. Cultuur helpt hen niet alleen een antwoord te vinden op die vragen, maar geeft hen er ook een gevoel van eigenaarschap over. Het geeft jonge mensen de tools om te articuleren wie ze zijn, waar ze staan en waar ze naartoe willen. Nowhere biedt een stimulerende plek voor dit dynamische proces van leren, zoeken, wensen en proberen. Nowhere's activiteiten beslaan de gehele 'cirkel van ontwikkeling'; van kennismaken, ontwikkelen, en bekwamen tot professionaliseren en excelleren.

Jonge mensen zijn de dragers van culturele vernieuwing

Culturele verandering vinden wij noodzakelijk in een hyperdiverse en zich snel ontwikkelende stad. Nowhere ziet jonge mensen als de dragers van kunstzinnige en culturele vernieuwing. Ons vraaggerichte programma laat zien welke nieuwe, interdisciplinaire of hybride kunstvormen en verhalen opkomen in de stad en hoe jonge makers zich verhouden tot heersende maatschappelijke en artistieke opvattingen. Nowhere biedt een voedingsbodem voor deze nieuwe culturele ontwikkelingen en is dé plek waar jonge makers die ontwikkelingen vorm weten te geven.

Een eigen huis is essentieel voor nieuwe makers en ongehoorde verhalen

Amsterdam is niet in één verhaal te vatten. Wie luistert, hoort een veelheid aan stemmen en wie kijkt, ziet dat de wereld uit verschillende perspectieven bestaat. Onze jonge makers halen hun inspiratie uit de culturen waarin ze geworteld zijn en uit de wereldwijde trends die ze volgen. Toch zien we die verhalen en perspectieven nog niet altijd terug in gevestigde instellingen en traditionele kunstvormen. Er zijn bovendien te weinig (veilige) plekken waar deze verhalen en uitingen tot wasdom kunnen komen. Nowhere biedt letterlijk een thuisbasis voor aan nieuwe kunstvormen en ongehoorde verhalen en zorgt voor de doorstroom naar andere podia en festivals.

Op een sterk middenveld komen jonge disciplines tot bloei

Door samen te werken met grote en kleine Amsterdamse cultuurinstellingen bouwt Nowhere een brug voor duizenden jongeren naar de culturele infrastructuur van de stad. Andersom maken jongeren op het podium dat Nowhere biedt, nieuwe cultuuruitingen en kunstvormen zichtbaar. Zo werkt Nowhere mee aan een sterk cultureel middenveld waarin ruimte is om jonge disciplines en nieuwe praktijken te ontwikkelen.

Programma, organisatie en beleid 2022

De belangrijkste beleidsveranderingen in de Kunstenplanperiode 2021-2024 waren het ontwikkelen van onze Huis-functie, een verdere doorontwikkeling en professionalisering van onze organisatie en een uitbreiding van ons programma met ontwikkelingstrajecten voor meer gevorderde makers. Verder is met het starten van het Cultuurcoaches-project een belangrijke programmaliijn toegevoegd, die nog niet was opgenomen in ons meerjarenplan 2021-2024. In 2022 werd hiervoor een meerjarensubsidie toegekend door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK). Het programma bestaat uit intensieve lessencycli tijdens en na schooltijd. Nowhere richt zich met deze lessen op klassen uit het vmbo- en praktijkonderwijs.

Ook veranderde onze verhouding ten opzichte van speelpark Jeugdland, dat in 2020 door Nowhere verzelfstandigt werd in een aparte Stichting Jeugdland. In 2022 kwamen we tot de conclusie dat we helemaal geen operationele taken meer willen uitvoeren rondom het cultuur- en maakprogramma op Jeugdland. We richten vanaf 2023 onze focus nog duidelijker op het maken van een inhoudelijk programma. Stichting Jeugdland bekostigt het aantrekken van een artistiek producent bij Nowhere, die zich zal gaan richten op de (door)ontwikkeling van het cultuur- en maakprogramma op Jeugdland. Een rol die Nowhere als ontwikkelinstelling ambieerde en die perfect past.

De beleidsverandering die in 2022 de meeste impact maakte is de uitwerking van de nieuwe programmapijler 'Huis'. Het overweldigende succes van het beschikbaar stellen van onze studio's voor €5,- per uur, in combinatie met de inwonende artistieke communities, het nieuwe Maker in Huis-traject en het Nowhere Invites-programma maakt van Nowhere een volwaardig huis waar (piep)jonge makers zich op eigen voorwaarden kunnen ontwikkelen als maker en mens. Het succes van het Huis-programma zegt veel over het gebrek aan betaalbare studioruimte in Amsterdam en in meer algemene zin het gebrek aan 'Huizen' voor ontwikkelen en experimenten 'onder eigen voorwaarden'. Deze schaarste ziet Nowhere als een groot probleem, omdat ze de doorstroom van nieuw talent en de ontwikkeling van nieuwe kunstvormen belemmert.

Een andere beleidsverandering in 2022 is om, vooruitlopend op de verwachte groei, het team uit te breiden. Met een extra investering in personeel wordt normaliter terughoudend omgesprongen. Een dergelijke verhoging van de structurele lasten werd in eerdere jaren pas aangegaan als er ook zicht was op een verhoging van onze structurele middelen.

Nu hebben we daar niet op gewacht. In plaats van de financiering te volgen, hebben we nu de reflectie van de teams en de verwachte workload leidend laten zijn.

Daarnaast hebben wij in 2022 de salarissen Nowhere-breed naar boven bijgesteld. Dit deden we onder meer op basis van het fair pay-onderzoek van VLAM21 (samenwerkende vernieuwende literaire organisaties), waarin de zakelijk leider van Nowhere een actieve rol speelt. Deze ingrepen hebben de werkdruk verminderd, het werkplezier verhoogd en heeft bovendien ruimte (tijd) geschapen voor de programmaleiders om het werk van de teams beter te organiseren. Dit laatste is een van de belangrijkste oorzaken van de toename van programma's en bereik in 2022.

Naast de hogere personeelslasten in 2022, zijn als gevolg van de inflatie ook de materiële lasten (energie) fors gestegen. De ad hoc fondsenwerving kwam bovendien door gebrek aan perspectief in coronatijd (tot januari 2022) pas laat in 2022 op gang. De fors hogere lasten en het uitblijven van extra middelen uit fondsenwerving hebben ervoor gezorgd dat wij 2022 met een verlies hebben moeten afsluiten.

Programmatisch zijn het grote aantal professionaliseringstrajecten een belangrijk nieuw programmaonderdeel geworden. Waar we in eerste instantie nog de indruk hadden dat deze trajecten eenmalig waren, blijken deze trajecten zich jaar na jaar te herhalen en in aantallen alleen maar toe te nemen. Bij de trajecten Wolk (provincie Brabant), Maker in Huis (Nowhere), Full Circle (Poetry Circle), #NieuweStukken (Fonds Podiumkunsten), Urban Arts talent (Fonds Cultuurparticipatie) en Slow Writing Lab van het Nederlands Letterenfonds, zijn vanuit Stichting Nowhere inmiddels zo'n 30 veelbelovende makers betrokken (geweest). Deze tendens heeft te maken met de toegenomen aandacht voor ontwikkelmogelijkheden voor makers uit het informele circuit. Precies de makers waar Nowhere zich inmiddels al bijna twintig jaar op richt.

Tenslotte heeft de toekenning van financiering voor ons Cultuurcoach-programma voor de periode 2022-2024 een grote impact gehad op onze organisatie. Het gaat om een heel groot programma waarbij alle onderbouwklassen van het IJburg College zijn betrokken en alle klassen van de LUCA Praktijkschool. De voorwaarde van de subsidieregeling dat het geld alleen gebruikt mag worden aan docentkosten en niet naar organisatiekosten, bleek onwerkbaar te zijn. De aandacht die het programma vroeg, vooral in de beginfase, was te groot om met het reguliere team te dragen. Zodoende hebben wij ervoor gekozen het team toch uit te breiden en tegelijk een aanvraag te doen voor het project bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. In januari hoorden wij dat dit geld is toegekend. Deze regeling daagde ons uit om nog meer de samenwerking op te zoeken met de deelnemende scholen en om gezamenlijk doelstellingen te formuleren. Dit heeft geleid tot een hechtere band en heldere, gezamenlijke speerpunten. Onderliggend aan de programma's op het IJburg College, ligt de vraag hoe je de veiligheid creëert die leerlingen nodig hebben om zichzelf te uiten. Wij merkten met name op het IJburg College dat deze veiligheid ontbrak. Dit deed ons beseffen hoe elementair veiligheid is voor het geven van cultuureducatie. Bij de LUCA Praktijkschool zijn veel leerlingen nog maar kort in Nederland en door deelname aan cultuurlessen leren ze zich te verhouden tot, voor sommige leerlingen, soms nog vreemde samenleving. Door het vertellen van persoonlijke verhalen in een creatieve vorm, leren ze elkaar beter kennen en wordt de onderlinge band versterkt. Bovendien richten de muziek- en theaterlessen zich op taalontwikkeling. Bij theater zijn er tal van woordspelletjes en bij muziek worden er liedjes in het Nederlands gemaakt, met muziek uit het land van herkomst.

Naast deze drie grotere ontwikkelingen zijn er over 2022 nog talloze verhalen te vertellen over kleinere ontwikkelingen en aanpassingen in onze manier van werken. Zo hebben we een vertrouwenspersoon voor deelnemers in het leven geroepen. Zeinab El Bouni, die zich van deelnemer naar programmaleider van Poetry Circle ontwikkelde, werd opgevolgd door Chadiedja Buijs. Onze zakelijk leider werkt samen met andere VLAM21-leden en Platform ACCT (Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst) aan een personeelshandboek met salarisgebouw voor de letterensector en onze stichting. Ook beginnen we sinds kort elke dinsdag met een Good Morning Nowhere-yogales van onze programmaleider, voor iedereen die in het Nowhere-gebouw werkt.

De vernieuwingsoperatie heeft Nowhere de mogelijkheden gegeven om zich steviger dan ooit te positioneren, met relevante en urgente culturele programmering voor jonge mensen. Na de grote renovatie van ons gebouw en programma, volgde in 2022 de uitbreiding en verzwaring van de functies en de teams, zodat de nieuw geschapen mogelijkheden in 2022 ook daadwerkelijk konden worden omgezet in een relevant programma. Van de enorme impact van onze programma's en diensten in 2022 staan wij zelf te kijken. Niettemin is het een goede graadmeter en een blijk dat de vernieuwing effect sorteert. En het maakt ons tenslotte gewoon ontzettend trots.

Nowhere-workshops, -communities en -presentaties

Wij houden in het activiteitenverslag de indeling van ons meerjarenplan 2021-2024 aan. Hierin zijn onze activiteiten beschreven onder drie programmapijlers: Huis, Programma en Productie. In de bijlagen nemen we de specifieke output-analyse op vanuit het format van de Gemeente Amsterdam (Bijlage 1), Fonds voor Cultuurparticipatie (Bijlage 2) en het Nederlands Letterenfonds (Bijlage 3).

Huis

In ons 'Huis' geven we jonge makers ruim baan in onze studio's. Mensen tot en met 35 jaar, die een profiel aanmaken op onze website, kunnen zelfstandig voor €5,- per uur ruimtes inboeken. Daarnaast zijn er twee Huis-programma's. Hieronder vallen het Community-programma en het Maker in Huis-programma. Tenslotte omvat de pijler Huis ook het inhoudelijke programma van onze Partners in Huis (DEGASTEN, Studio 52nd, Jeugdtheaterschool). In de tabel hieronder staan de geprognosticeerde cijfers zoals ingediend in ons meerjarenplan, de gerealiseerde cijfers 2021 en de gerealiseerde cijfers 2022.

TOTALEN HUIS	2021-2024	2021	2022
deelnemers	357	636	3018
programma uren	1080	865	1456
bezoeken	4221	1272	7985
studio-uren	250	931	3817
community's	5	6	5

Het meest opvallend is hoe zeer het gerealiseerde bereik en de aantallen studio- en programma-uren de geprognosticeerde aantallen overtreft. In die zin vallen met name het aantal deelnemers en het aantal studio-uren op. Dit veel grotere bereik is een gevolg van het programma waarbij jonge makers voor €5,- per uur studioruimte kunnen gebruiken. Van de 3018 deelnemers aan ons Huis-programma, hebben er 2318 een nieuw account aangemaakt in 2022. Van de 3817 studio-uren die in totaal zijn afgenomen, zijn er 3177 geboekt via onze (nieuwe) accounthouders. Als we inzoomen op het Community-programma zien we dat het aantal deelnemers iets lager is dan in ons meerjarenplan vooraf was geprognosticeerd en het aantal ingeschatte bezoeken aan het Community-programma veel lager zijn dan in het meerjarenplan ingeschat. Dit is het gevolg van het feit dat wij in 2022 meer kleinere communities hebben ondersteund zoals de beatbox community en de fashion community met het open Mode Atelier. De grootste community in 2022 is The Livingroom van Amber Vineyard (vogue). Verder trainden vorig jaar bij Nowhere: Junction (dancehall) en Movement Specials (hiphop).

Het andere programmaonderdeel, Maker in Huis, heeft in 2022 voor het eerst plaatsgevonden. Dit is een programma dat wij oorspronkelijk hadden geschrapt vanwege de lagere toekenning van onze BIS -subsidie 2021-2024. Niettemin zijn we in 2022 toch gestart, zonder veel materiële uitgaves, maar wel met inzet van het team en ons gebouw. Enerzijds omdat het programma inhoudelijk op ons lijf en gebouw geschreven is en, anderzijds, omdat wij uit contacten met onze makers begrepen dat er heel veel behoefte is aan een dergelijk programma was. De combinatie van ondersteuning op maat door het team en vrij gebruik van studio's bleek aan te slaan. In dit 'artist-in-residency' programma kregen negen makers ruimte, tijd en kennis om hun kunstproject te realiseren. Drie solisten en één duo kregen 160 uur gratis studioruimte. Cat de Win maakte een spoken word-shortfilm, een dichtbundel en een fotoreportage onder de naam 'SOIL & SKY', Elodie Emilisa maakte de dansvoorstelling 'Diepduiker' voor het Amsterdam Fringe Festival, Eva Goudsmit en Marit Meijeren werkte aan de voorstelling 'Een mens op weg naar een plek met een prijs' en Romy Stark creëerde een preview van de voorstelling 'Hayati'. Daarnaast gaven we drie makers / collectieven de kans om onderzoek te doen in een 'Summer Intensive': 80 uur studioruimte. Hierin deed Peeled Collective onderzoek voor hun theatervoorstelling 'Yellow haze, yellow days', maakte Sara Kerklaan de fotoserie 'Tweestrijd' – een vooronderzoek voor een dansfilm –, en deed Jiaxin Chend fysiek onderzoek naar alledaags racisme. Uiteindelijk werd dit alles gepresenteerd tijdens het Maker in Huis Festival op zaterdag 3 december 2023.

Tenslotte zijn er de inhoudelijke programma's van onze Partners in Huis. De grootste Partner in Huis is theatergezelschap DEGASTEN, dat ook kantoor houdt in het Nowhere-pand. Zij gebruiken veel meer uren met veel meer makers en deelnemers dan geprognosticeerd. In 2022 is ook de Amsterdamse JeugdTheaterSchool (AJTS) weer teruggekeerd met lessen in Nowhere. In totaal blijft dit partnerprogramma iets achter ten opzichte van de oorspronkelijke prognoses. Niettemin zorgen het nieuwe Maker in Huis-programma en het programma rond laagdrempelige studio-gebruik voor een explosieve stijging van deelnemers, bezoeken, studio-uren en het aantal programma-uren van het zogenoemde 'Huis'-programma.

Programma

De pijler 'Programma' is het hart van Nowhere. Hieronder vallen al onze binnenschoolse en buitenschoolse workshopprogramma's, alle educatieve activiteiten op scholen en alle trajecten van ons landelijke talentontwikkelingsnetwerk voor spoken word, Poetry Circle, plus alle hieraan gelieerde presentaties.

Totalen programma	2021-2024	2021	2022
deelnemers	3211	4888	6485
programma-uren	1297	2584	3374
Talentontwikk. Activ	18	9	15
bezoeken	2902	6594	11861
presenterende activ	29	28	63
jonge artiesten	196	147	523
bezoekers	3160	1162	7710

Hieronder beschrijven we de output op onderwerp. Poetry Circle bespreken we als één apart programma, om de samenhang van dit onderdeel geen geweld aan te doen.

Nowhere Workshops buiten schooltijd

Nowhere organiseert verschillende workshopprogramma's buiten schooltijd:

1. We organiseren Nowhere-workshops in de avonden;
2. In de middagen organiseren we 'Club Nowhere' in samenwerking met de Talententent, voor kinderen uit het primair onderwijs;
3. We produceren binnen- en buitenschoolse workshops voor het 'Cultuurcoaches'-programma;
4. We organiseren Maakworkshops en Maakfeestjes op natuurspeelsterrein Jeugdland in Amsterdam-Oost;
5. We organiseren 'Nowhere op IJburg'-workshops in de avonden op IJburg.

Het vernieuwde workshopprogramma in de avonden, dat in september 2021 een nieuwe impuls kreeg, werd in 2022 doorgetrokken. Dit programma wordt in twee seizoenen geprogrammeerd: een SPRING- en een FALL-seizoen. In het SPRING-seizoen 2022 hadden we 16 workshops. We lieten goedlopende workshops terugkomen, zoals Drag Make-up, DJ-lessen, Contemporary Movement Creation en Songwriting. Daarnaast waren er ook nieuwe workshops, zoals Creative Process & Painting, MoveMeant Methode, Virtual Reality, Fusion Dance, Braiding Techniques, Fondsenwerven, Sound Design, Nail Art en Socratic Dialogues. Ook werkten wij samen met oude en nieuwe partners uit de stad om nieuwe workshops vorm te geven. Zo werkten we samen met FOAM voor een workshopreeks Portrait Photography, was er een workshopreeks Radio Maken met ECHOBOS en een workshopreeks Theater in samenwerking met DEGASTEN. In het FALL-seizoen hadden we 12 verschillende workshops, waaronder Jewelry Creation, Locking, House Dance, DJ Expertise: Scratching en Movement on Film.

In het Club Nowhere-programma vonden er zes workshopreeksen plaats in 2022. In samenwerking met de Talententent ontwikkelden we in het SPRING-seizoen twee reeksen voor de Indische Buurtschool: Fotografie en Dans. Daarnaast ontwikkelden we met hen twee reeksen voor de Flevoparkschool: Fashion en Dans. In het FALL-seizoen organiseerden we nogmaals twee reeksen voor De Indische Buurtschool: Fotografie en Dans.

In 2022 werd het Cultuurcoaches-programma buiten school verder voortgezet. Zo zijn er op Jeugdland vrije lessen van Buiten Atelier van start gegaan, voor kinderen van de Indische Buurtschool. Ook andere kinderen die kwamen aanwaaien waren welkom. Bij Nowhere zijn er met leerlingen van de Luca Praktijkschool naschoolse workshops gestart. De workshops worden gegeven door de docenten die ze kennen van de binnenschoolse workshops.

Op Jeugdland werden er vanuit Nowhere Maakworkshops op zondag georganiseerd. Daarnaast gaven wij de Maakfeestjes (Hutten bouwen, Raketschieten en Skelter bouwen) en verzorgden wij de Maakworkshops voor scholenprojecten.

Een nieuwe programmalijn die in 2022 werd gerealiseerd is 'Nowhere op IJburg', waar we workshops organiseerden speciaal voor jonge IJburgers. In totaal hadden we zeven workshopreeksen in 2022, waarvan vier in het SPRING-seizoen en drie in het FALL-seizoen. Tijdens het SPRING-seizoen waren er workshops te volgen in DJ Beginners, Jewelry Creation, Videoclip Directing en Expressive Painting. Deze workshops vonden plaats in de FlexBieb op IJburg. Tijdens het FALL-seizoen waren de workshops DJ Beginners, Zines Maken en Painting, Textile & Sculpture te volgen, in het gebouw van Factor IJ.

Als we inzoomen op het workshopprogramma in de avonduren, zie je dat het aantal deelnemers met 292 zo'n 30% hoger is dan geprognosticeerd, terwijl het aantal programma uren en het aantal bezoeken redelijk volgens prognose zijn verlopen. Dit is het gevolg van meer en kortere workshopsreeksen. Inmiddels is het gebruikelijk dat er vier workshopsessies zijn per reeks. Er is een patroon ontstaan waarbij elke maand nieuwe workshopreeksen starten die op de laatste vrijdag van de maand tijdens Nowhere Presents worden afgesloten. Op deze openpodiumavond kunnen deelnemers laten zien wat ze gemaakt hebben.

Het Club Nowhere-programma in samenwerking met de Talententent, is nagenoeg volgens prognose verlopen. Alleen blijft het aantal deelnemers van 42 achter bij de prognose van 56. Omdat het programma door de Talententent wordt gehost en gepromoot kunnen wij geen invloed uitoefenen op de werving.

De buitenschoolse activiteiten van het nieuwe programma Cultuurcoaches waren niet in de prognose meegenomen. Hierdoor komen we op een hoger aantal deelnemers en programma-uren uit dan geprognosticeerd.

De belangrijkste oorzaak van het hogere aantal deelnemers zijn, net als in 2021, de zogenoemde Maakfeestjes op Jeugdland, waar in plaats van de geprognosticeerde 800 kinderen in 2022, 1613 kinderen aan hebben deelgenomen. In 2022 hebben er 164 Maakfeestjes plaatsgevonden.

Workshops binnen schooltijd

Ons programma voor scholen bestaat uit verschillende onderdelen. Naast de scholenprojecten op aanvraag, is in 2022 het Cultuurcoaches-programma uitgebreid. Ook organiseerden we weer het jaarlijkse Parool Columnfestival, een programma in samenwerking met 15 middelbare scholen in Amsterdam. In totaal werden 3809 deelnemers bereikt en werd zo'n 744 uur lesgegeven.

Kijkend naar de resultaten valt op dat er meer leerlingen hebben meegedaan en er meer programma-uren hebben plaatsgevonden dan geprognoseerd. Het hogere aantal leerlingen heeft met name te maken met het de grote belangstelling van de middelbare scholen om mee te doen met het Parool Columnfestival. Het grotere aantal programma-uren is een gevolg van het Cultuurcoaches-programma. Omdat dit programma bijna het hele jaar wekelijks doorliep, was er sprake van veel herhaalbezoek. Daardoor vallen bij de schoolprojecten het aantal bezoeken bijna drie keer hoger uit dan geprognoseerd.

Inhoudelijk waren het Columnfestival en het Cultuurcoaches-programma absolute hoogtepunten. Het Columnfestival vond dit jaar als nieuwe partner De Balie. Daar was op 25 mei 2022 in een bomvolle grote zaal een prachtige festivalavond waarbij leerlingen schitterden met hun voorgedragen columns. Net als voorgaande editie sierden de citaten van jongeren op A0-formaat abri's door de hele stad. De ingestuurde columns gaven een schitterend inklekje in de belevingswereld van Amsterdamse middelbare scholieren. De winnares van de publiekprijs, vertelde aan het einde van de festivalavond in De Balie vol ongeloof: "En ik wil ook schrijver worden".

De continuering en uitbreiding van het Cultuurcoaches-programma bood Nowhere de gelegenheid om de verbinding met scholen in onze directe omgeving verder te bestendigen en verdiepen.

Voor de Luca Praktijkschool is het Cultuurcoaches-programma inmiddels een vaste pijler in het onderwijsaanbod. Een aantal leerlingen heeft door de binnenschoolse programma's inmiddels ook de weg naar het buitenschoolse programma gevonden. Ze komen elke week in hun vrije tijd naar Nowhere, verzorgden optredens in de stad en woonden de première bij van de voorstelling van een van hun coaches in Theater Bellevue.

Presentaties Nowhere

Na coronajaar 2021, konden we in 2022 eindelijk weer publieke presentaties in Nowhere organiseren. We organiseerden zeven edities van Nowhere Presents: een avond vol creativiteit, van én voor jonge makers en het talent van morgen. Op deze avond presenteerden de deelnemers van de avondworkshops hun resultaten en was er ruimte voor try-outs en performances van communities, Makers in Huis en andere deelnemers die gebruik wilden maken van het open podium. Daarnaast, wellicht het belangrijkste van de avond, werd er iedere editie een diner geserveerd. Dit terugkerende diner blijkt zich uitstekend te lenen voor ontmoetingen tussen de verschillende makers. Eén van deze edities was 'Nowhere Kicks Off' in september: het openingsfeest waar we het nieuwe seizoen en ons vernieuwde pand openden. In totaal waren er 159 jonge artiesten betrokken bij Nowhere Presents, met in totaal 430 toeschouwers. In 2022 organiseerden we ook vier community-evenementen. Dit was een 'Beatbox Battle', 'The

Livingroom Cookout', de 'Comfy BBQ' en 'Xmas in The Livingroom'. In totaal kwamen hier 185 mensen op af. Als nieuwe programmlijn ontwikkelden we in 2022 Nowhere Invites. In dit programma nodigen we jonge, Amsterdamse collectieven uit om voor één dag de sleutels van ons pand aan de Madurastraat over te nemen en een eigen programma samen te stellen. Er hebben drie edities plaatsgevonden met in totaal 640 toeschouwers, 67 jonge artiesten en 21 presentaties. Voor de eerste editie nodigden we La Fam, The Platform & Kledingcast uit, de tweede was met Tabili & Sebonsa en de derde was met Bar Bario. Naast onze eigen evenementen, waren we ook onderdeel van het cultuurhuis EAST&, waar we inhoudelijk programma's leverden voor de vier pleinenfestivals. Hier kwamen 4000 toeschouwers op af, waren 86 jonge artiesten te zien tijdens 31 presentaties. Tijdens het Amsterdam Fringe Festival in september speelden er drie voorstellingen in Nowhere. Dit was de Poetry Circle-productie 'Het is niet nieuw' van Geoffrey van der Ven en de Nowhere-productie 'Diepduiker' van Elodie Emilisa. Deze twee makers speelden samen 10 voorstellingen, waar in totaal 362 bezoekers op af kwamen. Daarnaast programmeerde Fringe bij Nowhere de voorstelling 'Green Abyss' van Isis Andreatta. Deze voorstelling speelde driemaal en trok 35 bezoekers.

Talentontwikkeling (professionalisering)

De één op één professionaliseringstrajecten hebben zich in de afgelopen twee jaar ontwikkeld tot een vast onderdeel van ons programma. Ze geven (met name) makers die zich via alternatieve routes ontwikkelen een kans om zich verder te professionaliseren als maker. In november hebben de schrijvers uit WOLK II – Corinne Heyrman, Ziya Altmis, Frederike Luijten en Joshua Sniijders – met een eindpresentatie hun traject afgesloten. Ieder van de schrijvers heeft aan persoonlijke doelen gewerkt en eindigde met een werk dat ieder maakte tijdens de residentie die onderdeel was van het tweede WOLK-traject. Beeldmateriaal hiervan is te vinden op het Instagram-account @wolkletteren. Inmiddels staat het nieuwe WOLK III-traject in de startblokken, in samenwerking is met Watershed uit Eindhoven en Tilt uit Tilburg, gefinancierd door de provincie Brabant.

In 2022 eindigde ook een traject #NieuweStukken van Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds, waarin jonge schrijvers werken aan een theatertekst. Jasper Albinus en Rachel Rumai werden hierin het afgelopen jaar begeleid door Esther Duysker en Ayden Dijkstra. Beide ronden ze het traject af met een bijzonder persoonlijke theatertekst. Rachel Rumai schreef een familiegeschiedenis die zich openbaarde rondom het overlijden van haar oma op Curaçao. Jasper Albinus snijdt in 'Kankergezin' een zwaar thema aan met een verhaal over een hecht gezin (een moeder, vader, kind) dat onder druk komt te staan wanneer kanker terugkeert bij de moeder. Een nieuwe editie van #NieuweStukken gaat in mei 2023 van start. Aan deze editie nemen weer twee schrijvers van Poetry Circle deel.

Tenslotte volbrachten twee makers in 2022 hun ontwikkelingstraject vanuit de Urban Arts-regeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Vernon Chatlein presenteerde de resultaten van zijn onderzoek naar de traditionele, uitgestorven gewaande Muzik di Zumbi op Curaçao. Zijn onderzoek leidde tot twee muzikale voorstellingen: 'Voices from Letter: Zikinzá' en 'Immershón'. Ook Roziena Salihu ronde haar traject af, met een reading van haar tekst door Orkater in de grote zaal van Theater Bellevue. Inmiddels heeft ze een opdracht voor het schrijven van een nieuwe tekst voor Orkater, schrijft ze aan een script mee en heeft ze een contract met uitgeverij De Harmonie voor het schrijven van een debuutroman.

In 2022 werkte Joost van Kersbergen verder aan zijn onderzoek in het kader van de Each One, Teach One-regeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Joost onderzoekt zijn eigen route – van muzikant naar autodidact docent – en spiegelt deze aan docenten die niet als autodidact vanuit het vak, maar vanuit een opleiding voor een groep/klas komen te staan.

Tenslotte is er in 2022 een ontwikkelingssubsidie aangevraagd en gekregen voor Robbie Wallin. Hij zal zich het komende jaar verder ontwikkelen als comedian. Hij onderzoekt nieuwe vormen tussen stand-up, cabaret en rap.

Poetry Circle

De activiteiten van Poetry Circle beschrijven wij als één programma. In grote lijnen bestaat het programma uit workshoptrajecten, professionaliseringstrajecten, eigen podiumavonden (de Circle Sessions), producties in opdracht van derden en eigen producties.

Het hart van de Poetry Circle-programmering is het workshoptraject dat aangeboden wordt in inmiddels 7 Poetry Circle-steden. Met de online seizoenen tijdens corona nog vers in het geheugen wisten wij niet wat we moesten denken van de aanmeldingen voor het seizoen 2023. Direct na opening van de aanmeldprocedure stroomden de aanmeldingen binnen. Het waren er uiteindelijk bijna 250, een stijging van zo'n 60% ten opzichte van het vorige seizoen. In Amsterdam alleen al waren het er 80, in Den Haag en Rotterdam 40 en dat terwijl er maar 15 beschikbare plekken zijn per Poetry Circle-stad. Wij hebben dit opgerekt naar 17 plekken maar niettemin belandden we op een punt dat we toch wel heel veel mensen moesten teleurstellen. De grote belangstelling voor onze Circles zette het team ook aan het denken over de selectieprocedure. De kracht van de Poetry Circle is de diversiteit binnen de groep. Kwaliteit is daarom niet als enige leidend, aspecten als talent, culturele achtergrond, motivatie, opleidingsniveau en genderidentiteit spelen allemaal een rol bij het samenstellen van een Poetry Circle. In die zin zorgt de populariteit voor bezinning op wat we doen en voor wie we er zijn. Daar hoort ook een heroverweging van ons programma-aanbod bij. Wellicht moeten we in de toekomst naast onze reguliere, langere trajecten (het Circle-traject en het Full Circle-traject), ook kortere, meer open workshopcycli vanuit Poetry Circle worden aangeboden.

In dat kader moet ook de nieuwe versie van de zogenoemde Poëtische Principes worden genoemd: een boekje met uitgangspunten voor nieuwe coaches en gastdocenten. De achtergrond van de artistiek producent van de Poetry Circle als taalwetenschapper en docent, geeft nieuw elan aan inhoudelijke en didactische uitgangspunten van onze ontwikkelingstrajecten. Het heeft geleid tot een meer gerichte aandacht voor de lesprogramma's van de coaches in de zeven steden. Zonder geweld aan te doen aan de eigenheid van de coaches, werkt Lin An aan herkenbare lesprogramma's die ontegenzeggelijk de zogenoemde Poëtische Principes van de Poetry Circle reflecteren. De grotere opkomst en de enthousiaste geluiden van de coaches over de Teach the Teacher bijeenkomsten duiden erop dat de ondersteuning en inspiratie van Lin An in goede aarde valt.

En alsof de duivel er mee speelt, moesten de eerste bijeenkomsten van de Circles in januari 2022 toch weer online. Desondanks was ons gemotiveerde team van coaches in staat de groepen een vliegende start te geven en de deelnemers bij elkaar te houden tot de lessen alsnog fysiek

mochten plaatsvinden. De coaches van 2022 waren Derek Otte (Rotterdam), Manu van Kersbergen (Tilburg), Sandy Bosmans (Zwolle), Jörgen Gario en Carmen Verduyn (Eindhoven), Dorothy Blokland en Guus van der Steen (Den Haag), Steff Geelen en Rozienna Salihu (Amsterdam) en Annemarie Lindeboom (Leeuwarden).

Waar de Poetry Circles de afgelopen 2 jaar niet in staat waren om het seizoen af te sluiten met een podiumproductie, vanwege de lockdowns, werden er dit seizoen, na een bundel en een podcast, weer voorstellingen gemaakt door de groepen, die in het eerste weekend van juli gepresenteerd werden op het podium van Zaal 3 in Den Haag, tijdens het Poetry Circle Festival. De groepen werkten samen met regisseurs, muzikanten en filmmakers, en kwamen zo ieder tot een unieke spoken word-productie. Sommige steden kregen zelfs de kans om hun productie nog eens te spelen op andere plekken, zoals het DCR-festival in Den Haag, het voorprogramma van Daniëlle Zawadi's onewomanshow *Alstublieft, Zawadi* en tijdens het openingsfeest van Productiehuis Nowhere.

Een ander onmisbaar deel van een Poetry Circle-seizoen dat eindelijk zonder restricties kon plaatsvinden waren de Circle Sessions. Dit zijn laagdrempelige, intieme podiumavonden waarbij de ene Poetry Circle-stad, bij de andere Poetry Circle-stad op bezoek gaat, om het podium te delen en elkaar te ontmoeten. Deze avonden zijn ontzettend belangrijk voor de deelnemers om podiumervaring op te doen, zodat ze zich verder kunnen ontwikkelen als spoken word-artiesten. Daarnaast zijn deze avonden onmisbaar voor community- en scene-building, omdat niet alleen de deelnemers, maar ook andere mensen uit de nieuwe spoken word-generatie van een stad hier samenkomt. Het is ook een kans voor publiek om kennis te maken met het genre spoken word en een kans voor beginnende spoken word-artiesten om een moment op het podium te pakken bij de open mic die een Circle Session afsluit. Er hebben 14 Circle Sessions plaatsgevonden, allemaal fysiek. Er stonden 84 artiesten op het podium en er waren 495 toeschouwers.

De laatste belangrijke schakel in het vaste Poetry Circle-programma is de jaarlijkse afsluiting: het Poetry Circle Festival. Elk jaar wordt dit festival georganiseerd in een andere stad. Het is de plek waar alle Poetry Circle-deelnemers, -coördinatoren en -coaches samenkomen om het seizoen feestelijk af te sluiten, door inspirerende workshops te volgen, andere spoken word-artiesten te ontmoeten en hun eindpresentaties te presenteren. Dit jaar werd het festival georganiseerd in Zaal 3 in Den Haag, in samenwerking met Huis van Gedichten, op 2 en 3 juli 2022. Op zaterdag werd het festival geopend met een performance van Poetry Circle 070-coördinatoren Karim Elouta en Daniëlle Zawadi. Er waren workshops in Theatrale Performance, Poëzie en Muziek, Activistisch Schrijven, Poëzie x Film, spokenwordles geven, Comedy en Ondernemerschap. Er was een vertoning van Sjaan Flikweerts poëtische film *Ergens thuis en de ruimte ertussen*. De deelnemers van het professionaliseringstraject Full Circle presenteerden de ideeën waar ze een half jaar aan hadden gewerkt en de Poetry Circles betraden het podium met hun eindpresentaties. Ook was er een optreden van comedian Farbod Moghaddam. Op zondag was er een Talkshow over de staat van spoken word in Nederland, gehost door Zeinab El Bouni en een podiumprogramma met open mic georganiseerd door Haags spoken word-platform Het Zwarte Schaaap. In totaal waren er 100 jonge artiesten aanwezig en werden de programma's bezocht door 130 bezoekers.

Producties (in opdracht)

Naast de vaste onderdelen van het talentontwikkelingsprogramma maakt Poetry Circle eigen producties. Hier vallen de producties onder die wij in eigen beheer ontwikkelen en uitvoeren.

Totalen productie	2021-2024	2021	2022
coachingsuren	24	0	0
Jonge Artiesten producties	29	39	155
Voorstellingen presentaties	10	69	77
bezoekers	10	13	16
	1250	1748	2997

In dit kader onderscheidden wij de productie/presentatie in opdracht en de eigen producties. De uren begeleiding en coaching van makers door het team, zijn niet cijfermatig bijgehouden. Ten opzichte van coronajaar 2021 kon dit productie-onderdeel gelukkig weer echt van start. Zo waren er in 2022 zo'n 16 presentaties/producties die in opdracht zijn gemaakt. Zo verzorgden we een optreden voor het Holland Festival, maakten Zeinab El bouni, Suehaylee Vergouwen en Houda Bibouda een avond voor het RRreuring Festival in Podium Mozaïek en werd er een avond geprogrammeerd voor De Schuur in Haarlem. Verder programmeerden wij voor het buurtpleinenfestival van East& spoken word-artiesten op vier pleinen in Amsterdam-Oost. En programmeerden wij Suzanne Krijger voor dodenherdenking in Kamp Vucht. Ook dit jaar werd er voor Brainwash een productie op maat gemaakt door Karim Ellouta en Hasan Gök. De coproductie met de podiumavond Mensen Zeggen Dingen in Theater Bellevue is ook het noemen waard. Naast deze rechtstreeks door Poetry Circle geproduceerde optredens schitteren Poetry Circle-leden en alumni op vele podia. Wij zien niet zelden avonden geprogrammeerd met een line-up die bijna volledig uit (oud) Poetry Circle-leden bestaat. De scene groeit duidelijk en er zijn vaste podia opgericht door Poetry Circle-alumni in Leeuwarden, Amsterdam, Eindhoven Tilburg, Rotterdam en Den Haag.

Naast deze presentaties was Poetry Circle in 2022 betrokken bij drie producties. De productie 'Alstublieft, Zawadi' van Danielle Zawadi had een kleine tournee van vier speelbeurten in 2022. De VR-installatie 'Enter New Babylon', geïnspireerd op de door Constant Nieuwenhuis gecreëerde stad (met Steff Geelen, Rozienna Salihu, Jasper Albinus, Luna Wicks, Nabil Tkhidousset, Nina Vermeulen), kreeg een extra speelperiode in Impakt: centrum voor mediacultuur in Utrecht. Deze installatie werd door 60 groepjes bezoekers bezocht dit is de oorzaak dat het totale aantal voorstellingen een enigszins vertekend beeld geeft. Er is overigens een mooie reportage gemaakt over 'Enter New Babylon' door Lucas de Man, te bekijken op YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=suCDNTjkQ2A>

Ook heeft Poetry Circle de productie 'Het is niet nieuw' van Geoffrey van der Ven geproduceerd en uitgebracht op het Fringe Festival. 'Het is niet nieuw' is een intieme, poëtische vertelling over de verborgen queerverhalen van Afrika. Op hetzelfde festival presenteerde Nowhere de dansvoorstelling 'Diepduiker' van Maker in Huis Elodie Emilisa.

Tenslotte participeerde Nowhere zoals elke jaar in de voorstelling van Sites of Memory. In 2022 was dat de voorstelling 'Returning the Gaze' in Middelburg, over het hoorbaar maken van genegeerde stemmen en het zichtbaar maken van onderbelichte personen uit het slavernijverleden. De voorstelling neemt het publiek mee naar november 1596. Dat jaar kwamen zo'n 130 Afrikaanse mannen, vrouwen en kinderen aan in Middelburg. Zij waren gevangenen aan boord van het schip van koopman Pieter van der Hagen en kapitein Melchior van den Kerckhoven. Op het Abdijplein werd op 18 november een kijkdag georganiseerd waarbij zij tentoongesteld werden aan mensen in de stad. Als gedoopte christenen zouden zij in vrijheid kunnen leven, maar twee weken later werden de kinderen, vrouwen en mannen door de regering van de Republiek, alsnog tot handelswaar gereduceerd. Na een kort verblijf in Middelburg werden zij opnieuw ingescheept en verkocht in West-Indië. Returning the Gaze brengt de echo en weerklank van deze verhalen ten gehore.

Conclusie

Het programmajaar 2022 kenmerkt zich door een ongekeerde groei van het bereik en toename van de activiteiten. De investeringen in gebouw en online systeem enerzijds, en de uitbreiding en professionalisering van de organisatie anderzijds, maakten deze sprong voorwaarts mogelijk. Ook was er een hunkerende doelgroep, die na twee jaar corona in de startblokken stond om de wereld, generatiegenoten en zichzelf te ontdekken.

Eigenlijk schrijven we in 2022 op alle onderdelen dubbele, of meer dan dubbele, cijfers ten opzichte van wat wij hadden geprognosticeerd in ons meerjarenplan 2021-2024.

Deze ongekeerde groei heeft voor het overgrote deel te maken met drie ontwikkelingen.

- 1) Het bijna drempelloos beschikbaar stellen van ons gebouw aan jonge makers. (+ 2321 deelnemers en + 3177 bezoeken).
- 2) Het nog niet in ons meerjarenplanning opgenomen Cultuurcoaches-programma in combinatie met een groei van onze overige scholenprojecten, waren verantwoordelijk voor de veel hogere cijfers. (+ 1600 deelnemers, +4000 bezoeken).
- 3) De populariteit van de Poetry Circle, in combinatie met nieuwe podiumprogramma's van Nowhere, veroorzaakten de groei aan presentaties, voorstellingen, bezoekers en betrokken jonge artiesten (+ 107* presentaties/voorstellingen, + 6.000 bezoekers, + 400 optredens jonge artiesten).

*Enigszins vertekend door 60 runs van de VR installatie 'Enter new Babylon' bij Impakt centrum voor mediacultuur in Utrecht.

Totaal programma	2021-2024	2021	2022
Deelnemers	3602	5524	9503
bezoeken	8780	9436	21720
programma-uren	2368	3449	4830
studio-uren	250	931	3817
voorstellingen	10	69	77
presentaties	39	41	79
Bezoekers	4410	2910	10707
jonge artiesten	226	186	678

Belang voor Stakeholders

De missie van Nowhere om voor jonge mensen programma's en studio's te organiseren waarin ze zich cultureel kunnen ontwikkelen, bekwamen en professionaliseren, sluit naadloos aan op de ambities van onze meerjarige stakeholders: de Gemeente Amsterdam, Fonds voor Cultuurparticipatie en het Nederlands Letterenfonds. Het programma Cultuurcoaches waarin wij leerlingen van het vmbo en praktijkscholen een traject bieden binnen en na schooltijd, sluit aan bij de ambities van de Gemeente Amsterdam om cultuureducatie te verbreden. En de samenwerkingsverbanden binnen het Stadsdeel Oost (Cultuurhuis Oost) en het gegeven dat het grootste contingent deelnemers van het Nowhere-programma afkomstig is uit onze directe omgeving, sluiten goed aan bij de ambities van de gemeente om kunstaanbod in de wijken te laten groeien. De ontwikkeling dat makers voor €5,- per uur gebruik kunnen maken van onze studio's, kun je zien als antwoord op grote schaarste aan laagdrempelig trainings- en repetitieruimten, maar geldt ook als antwoord op de op de ambitie van de Gemeente Amsterdam om 'meer aandacht voor makers' na te streven. Hoewel sommige culturele instellingen lijken te stoeien met een van bovenop opgelegd diversiteitsbeleid, is dit voor Nowhere altijd al een belangrijk uitgangspunt geweest, omdat jongerencultuur in Amsterdam per definitie divers en multidisciplinair is.

De stevige, landelijke talentontwikkeling van Poetry Circle blijft zich uitbreiden. De vele doorgroeimogelijkheden, productiebegeleiding en specifieke professionaliseringstrajecten voor Poetry Circle-alumni blijkt meer en meer effect te sorteren. Wij zien alumni terug in literaire uitgaven, op het podium, als prijswinnaar of als stadsdichter. Meer en meer woord- en podiumkunstenaars vinden hun weg naar Poetry Circle met vragen over ambities, projecten, subsidies, fondsen tot aan de belastingdienst.

In die zin groeit Poetry Circle met haar alumni mee van belangrijkste podium voor talentontwikkeling naar belangrijkste podium voor talentontwikkeling én professionalisering op het gebied van spoken word.

Reflectie Actieplan Diversiteit en Inclusie

Diversiteit en Inclusie maken integraal onderdeel uit van onze zogenoemde 'Why' en zijn vanaf onze oprichting uitgangspunt en speerpunt bij beleidsvorming.

'Culturele vernieuwing en verandering vinden wij noodzakelijk in een hyperdiverse en ontwikkelende stad. Nowhere ziet jonge mensen als de dragers van kunstzinnige en culturele verandering en vernieuwing. Nowhere fungeert als schakel op het culturele middenveld tussen 'high brow' geïnstitutionaliseerde cultuur aan de ene kant (die traditioneel een weinig gemengd publiek trekt en geassocieerd wordt met een gebrek aan culturele diversiteit) en 'urban', grootstedelijke cultuur aan de andere kant (die juist als cultureel divers wordt gezien en bovendien andere (bi-culturele) makers en publieksgroepen kent). Bijzonder aan Nowhere is dat ons aanbod voortkomt uit de vraag van jonge Amsterdammers zelf, wat ons een vruchtbare voedingsbodem maakt voor jonge en cultureel diverse disciplines. We geven makers uit deze disciplines de ruimte en brengen middels slimme partnerschappen cross-overs tot stand met gevestigde disciplines en instellingen.

Hieronder geven wij puntsgewijs weer welke ontwikkelingen op het gebied van Diversiteit en Inclusie qua Programma, Publiek, Personeel en Partners er in 2022 speelden en in 2023 gaan spelen.

Programma

- In 2022 zijn in overgrote meerderheid communities en makers ondersteund met diverse (culturele) achtergronden en werkzaam zijn in een grote verscheidenheid aan nieuwe kunstvormen.
- In 2022 hebben meerdere producties gespeeld die inzetten op verhalen en geschiedenissen die ongehoord of onverteld blijven. Treffend voorbeeld is de voorstelling 'Het is niet nieuw' van Geoffrey van der Ven over de verborgen queer verhalen van Afrika of de onewomanshow 'Alstublieft, Zawadi' van Daniëlle Zawadi, over haar wankelmoedige verhouding tot het sluiten van vriendschap, natuurkundige theorieën, Congolese roots en wat het betekent om iemand te zijn van de tweede generatie, daar geboren en in Europa opgegroeid.
- In 2022 nam het aantal deelnemers, de verscheidenheid aan scholen en de verscheidenheid aan niveaus toe. Nowhere krijgt naar aanleiding van haar Cultuurcoaches-programma met de LUCA Praktijkschool steeds meer aanvragen van andere praktijkscholen. Zo staat er bijvoorbeeld in 2023 een samenwerking met Kolom praktijkcollege op stapel bovendien staat er in 2023 een project met Cburg College (VMBO Kader/Basis) op de planning.

Publiek

- Het Huis-programma met laagdrempelige toegang tot onze studio's heeft een grote, diverse community van makers bereikt. Deze groep is duidelijk verbonden aan en met de al bestaande diverse community binnen Nowhere. Jonge creatievelingen zijn op deze wijze actiever betrokken bij onze community.

- Sinds 2021 werkt een contentmedewerker aan zichtbaarheid en interactie met onze doelgroep via sociale media. De community via Instagram is van zo'n 2.000 mensen (Poetry Circle + Nowhere) gegroeid naar 6.000 mensen.
- De verbinding met de jonge doelgroep is het afgelopen jaar verder toegenomen door zowel het Cultuurcoaches-programma, Jeugdland-programma en Club Nowhere-programma. Allemaal programma's die de doorstroom op latere leeftijd naar het reguliere programma bevorderen.
- In 2022 is de opdracht gegeven om een de opgang naar de tuin rolstoeltoegankelijk te maken. De toegang tot de tuin wordt door een hellingbaan en bedienbare deuren toegankelijk.
- Poetry Circle gaat in 2023 op de Poetry Circle Manifestatie in de Tolhuistuin een samenwerking aan met Kitchen's Light; een gezelschap voor dove dichters die dichten door gebarentaal. Deze voorstelling is zowel geschikt voor mensen uit de dovengemeenschap, als voor horende mensen.
- Er wordt in 2023 een vertrouwenspersoon voor onze deelnemers ingevoerd. Deze rol wordt vervuld door medewerker Fatmata Bah. Zij volgt hiervoor een opleiding. Onze 'accounthouders' worden per mail hiervan op de hoogte gesteld.
- Om de veiligheid te bewaken en bespreekbaar te maken binnen de Poetry Circles wordt er gewerkt met een zogenoemde Circle Code. Deze wordt uitgedeeld bij de audities en besproken in ieder geval de eerste les.

Personeel

- In 2022 hebben we halfjaarlijkse voortgangsgesprekken ingevoerd met alle medewerkers. Hierin wordt gereflecteerd en teruggekeken en aan de hand van ambities en doelstellingen vooruitgekeken.
- De rol van vertrouwenspersoon is gewisseld in verband met terugtreden van bestuurslid Martine Hoogendoorn. De rol van vertrouwenspersoon voor het personeel van Nowhere is overgenomen door bestuurslid Farnoosh Farnia.
- Nowhere zet maximaal in op een divers medewerkersbestand. Zo nodig kijken wij voorbij de CV.
- Nowhere houdt de vinger aan de pols als het gaat over de mate van inclusiviteit van onze organisatie. Een goede graadmeter is de mate van diversiteit van onze sollicitanten. Tot nu toe weerspiegelt deze de brede diversiteit van onze verschillende publieken.

Partners

- Nowhere werkte in 2022 net als voorgaande jaren en de komende jaren samen met een grote hoeveelheid organisaties en communities die de mate van inclusiviteit borgen en bevorderen. Tegelijk koppelen wij deelnemers, collectieven en communities aan andere 'sferen' en (sub)culturen. Bijvoorbeeld met een Nowhere Invites met Bar Bario (een safe(r) space en een programma voor kunstenaars van kleur en non-binaire en trans-femme identificeerde kunstenaars en jongeren). Of een samenwerkingsprogramma met Rijksacademie, Museum van Loon of Joods Historisch Museum of van Gogh museum. Of het ruim baan geven aan bijvoorbeeld de Comfy Community, een creatieve collectief dat zich in bijeenkomsten richt op mentale gezondheid. Nowhere /Poetry Circle staan altijd

open voor signalen en concrete wensen die voortkomen uit onze al reeds zeer brede en diverse achterban.

Nowhere 2023

In 2023 verwachten wij een verdere kwalitatieve groei door te maken. Zo is er een groot publieksfestival van Poetry Circle in de Tolhuistuin, geven makers acte de presence op het Over het IJ Festival, staan er spannende nieuwe samenwerkingen op stapel met de Rijksacademie en is Poetry Circle benaderd om een Circle in de omgeving Nijmegen op te starten.

Daarnaast staat 2023 in het teken van de voorbereidingen op het nieuwe Kustenplan 2025-2028. Hoe geweldig zou het zijn in de nieuwe Kunstenplanperiode de ontstane dynamiek en ontwikkelmogelijkheden voor (piep) jonge makers weer verder te brengen? Tot slot hopen we op een programmajaar als altijd vol met onverwachte wendingen, nieuwe partnerschappen en onvoorziene programma's.